

3 бет

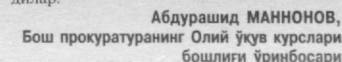
9 for

Huquq Mustaqillik huquq demakdir

1997-yil 27-avgustdan chiqq boshlagan www.huquq-gazeta.uz 2009-yil 22-oktabr, №43 (668)

**O'ZBEKISTON
RESPUBLIKASI BOSH
PROKURATURASINING
NASHRI**

2009-yil 22-oktabr, №43 (668)

Абдурашид МАННОНОВ,
анинг Олий ўқув курслари
бошлиғи ўринбосари

СУДЛАНГАНЛИК ВА УНИНГ ХУҚУҚИЙ АҲАМИЯТИ

Икки йил олдин билмасдан қилган но-жўя иши учун бир дўстимнинг устидан жиноят иши қўзғатилиб, иши судга оши-рилди. Лекин суд бу ишда унинг айби йўқ деб топиб, уни жазоламади. Шундан бўлса-да, у судланган ҳисобланадими?

Р.Ертовлов,
Бўстонлик тумани

Ўзбекистон Жиноят кодексининг 77-моддасида белгиланган қондаги кўра, судланганлик шахснинг содир этган жинояти учун ҳукм этилганлигидан келиб чиқадиган ҳуқуқий ҳолат ҳисобланади. Шунинг учун ҳам жиноят содир этган шахсга жазо тайинланган айблов ҳукми қонуний кучга кирган кундан бошлаб шахс судланган деб ҳисобланади. Суд томонидан жазодан озод қилинган шахс эса, судланмаган деб ҳисобланади.

ПУЛНИ КИМ ҚАЙТАРАДИ?

Менинг ўғлим сафарбарлик қақуруви бўйича хизмат ўташ учун туман мудофаа ишлари бўлимига пул тўлаган эди. Лекин хизматга бормасдан туруб вафот этди. Шундан кейин биз тўланган пулни қайтаришни сўрадик. Аммо туман мудофаа ишлари бўлимидагилар пул қайтарилмади дейишди. Шу тўғрисида?

Х.Ашуралиева,
Дангара тумани

Республика Вазирлар Маҳкамасининг 2003 йил 22 февралдаги 99-сонли қарори билан тасдиқланган "Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг сафарбарлик қақуруви резервида хизматни ўташи тартиби тўғрисида"ги Низом талаблари бўйича, туман (шаҳар) қақурув комиссияси фуқароларни муддатли ҳарбий хизматга қақуруви бўйича белгиланган наряд бажарилгандан кейин жисмоний ва ақлий жиҳатдан энг яхши тайёрланган қақурулувчиларни тан-лаш йўли билан қолган қақурулувчиларни сафарбарлик қақуруви резервидаги хизмат сафига олиш тўғрисида қарор қабул қилади.

Сафарбарлик қақуруви резервидаги хизмат сафига олинган фуқаролар билан яқна тартибда суҳбат ўтказилгандан кейин Мудофаа вазирлиги томонидан Махсус ҳисоб рақамига бадал ўтказиш тартиби тўғрисида ёзма шартнома тузилади.

Мазкур Низом талабига кўра, сафарбарлик қақуруви резервидаги хизмат сафига олинган шахс томонидан махсус ҳисоб рақамига тўланган сумма қайтарилмайди.

"Умумий ҳарбий мажбурият ва ҳарбий хизмат тўғрисида"ги Қонунни, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг "Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг сафарбарлик қақуруви резервидаги хизматини ташкил этиш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарорини бажариш юзасидан қақурулувчилар билан Мудофаа вазирлиги ўртасида келишмовчиликлар пайдо бўлган тақ-дирда, бундай келишмовчиликлар қонунга мувофиқ суд тартиби-да кўриб чиқиладиган ва ҳал этилади.

ҚАНЧА ВАҚТГАЧА МУМКИН?

Фарзанд туғилганда туғилиш ҳақидаги гувоҳнома қанча вақт ичиди олиш керак? Агар фарзанд бошқа шаҳарда туғилган бўлса, туғилганлик ҳақидаги гувоҳнома қаерда берилади?

З.Шокирова,
Китоб тумани

Фарзанд туғилганда туғи-лишни қайд этиш учун бола ту-ғилган жойдаги ёки ота-онадан бирининг доимий яшаш жойи-даги фуқаролик ҳолати далолат-номаларини ёзиш органида бир ой муддат ичиди амалга ошири-лиши лозим.

"Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик ҳолати далолатнома-ларини ёзиш (ФХД) органида иш юритиш тартиби ҳақида"ги Йўриқномага кири-тилган ўзгаришларга муво-фиқ, туғилганликни қайд этти-риш учун Ўзбекистон Респу-бликаси Оила кодексига белги-ланган бир ойлик муддат ўтқа-зиб, бола 16 ёшга тўлгунча му-рожаат этилган ҳолларда туғил-ганликни қайд этиш рад қилин-майди, балки умумий асослар-да амалга оширилади. Бола бир ёшга тўлгундан сўнг, унинг

туғилганлиги ота-онасидан би-рининг доимий яшаш жойида қайд этилади ва заруратга қараб қўшимча равишда қуйидаги маълумотномалар талаб қили-ниши мумкин:

боланинг соғлиги тўғрисида участка педиатридан маълумот-нома;

мактабгача таълим муассаса-си ёки мактабдан у ерга қабул қилинганлиги тўғрисида маълу-мотнома;

тегишли ФХД архивдан ушбу болага нисбатан туғилган-лик ҳақида далолатнома ёзуви қайд этилмаганлиги тўғрисида маълумотнома.

Бола бир ёшга тўлгундан сўнг туғилганлик қайд этилган ҳоллар 14 (22) шакл ҳисоботи-да муддати ўтказиб қайд этти-рилган туғилиш устунида ажра-тиб кўрсатилади.

НЕЧА ЙИЛ САҚЛАНАДИ...

Мен асли қурувчиман. Бундан ўн йил олдин иш жойимда зарур бўлиб қолгани учун ўн мингта гишти сотиб юборган эдим. Буни билиб қолшганларидан кейин, мен унинг ўрнини қоплай олмадим. Шундан кейин менга нисбатан иш қўзғатилиб, суд ҳукми билан беш йилга озодликдан махрум қилиниб, жазони ўтаб чиқдим. Шундан келиб чиққан ҳолда, демак мен ҳозирда судланган ҳисобланаман. Бунинг аҳамияти ва менга таъсири қандай бўлади? Судланганлик неча йил сақланади?

Р.Анваров,
Тошкент тумани

Судланганлик ушбу Кодек-да назарда тутилган ҳолларда ва шахс янги жиноят содир этган-дагина ҳуқуқий аҳамиятга эга бўлади.

Судланганлик муддатининг ўтиб кетганлиги ёки судланган-ликнинг олиб ташланиши му-носабати билан унинг барча ҳуқуқий оқибатлари бекор бўла-ди.

Жазони ўтаган, аммо қонун-нинг ўзгариши билан бундай қилиш жиноят деб ҳисоблан-майдиган тақдирда, шунингдек содир қилинган жиноят учун тайинланган жазони ўтаб бўли-ниши билан судланганлик ҳо-латининг тугалланиши белгилан-ган бўлса, шахс судланмаган деб ҳисобланади.

Жиноят кодексининг 78-мод-дасига кўра, шахснинг судлан-ганлик ҳолати қуйидаги пайт-ларда:

а) шартли ҳукм қилинган-ларга нисбатан — синов мудда-ти тугаган кундан бошлаб;

б) хизмат бўйича чеклаш ёки интизомий қисмга жўнатиш тар-зидаги жазоларни ўтаб чиқач;

в) жарима жазоси ижро этил-ган кундан кейин, шунингдек муайян ҳуқуқдан махрум қилиш ёки ахлоқ тузатиш ишлари жа-золари ўталганидан кейин бир йил ўтгач;

г) қамоқ жазоси ўталганидан кейин — икки йил ўтгач;

д) беш йилдан кўп бўлмаган муддатга озодликдан махрум қилиш жазоси ўталганидан кей-ин — тўрт йил ўтгач;

е) беш йилдан ортиқ, лекин ўн йилдан кўп бўлмаган мудда-тга озодликдан махрум қилиш жа-зоси ўталганидан кейин — етти йил ўтгач;

ж) ўн йилдан ортиқ, лекин ўн беш йилдан кўп бўлмаган муддатга озодликдан махрум қилиш жазоси ўталганидан кей-ин — ўн йил ўтгач тугалланиши белгиланган.

Агар шахс озодликдан мах-рум қилиш жазосини ўтаб

бўлганидан кейин унга нисба-тан маъмурий жазо ёки инти-зомий таъсир чоралари қўлла-нилмаган бўлса, жамоат бир-лашмаси, фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органи, жамоа ёки жазони ўтаб чиққан шахснинг ўзи берган илтимос-номасига кўра, суд ушбу ЖКнинг 78-моддасида назарда тутилган муддатларнинг ками-да ярми ўтганидан кейин унинг судланганлигини олиб ташла-ши мумкин.

Ўн беш йил ва ундан ортиқ муддатга озодликдан махрум қилиш жазосини ўтаб чиққан шахслар ҳамда ўта хавфли реци-дивистлар, агар улар жазони ўтаб чиққанидан кейин ўн беш йил мобайнида янги жиноят со-дир этмасалар, суд уларнинг су-данганлигини олиб ташлаши мумкин.

Судланганлик авф этиш ёки амнистия акти асосида ҳам олиб ташланиши мумкин.

ҚОЛИБ

КЕТГАН ҚАРЗ

Агар вафот этган одам-нинг мол-мулки унинг фар-зандларига ўтган бўлса, ле-кин мерос қолдирувчининг ҳаётлик даврида қарзлари бўлса, бу қарзлар мерос олувчилардан ундирилади-ми?

Л.Санаев,
Кибрай тумани

Ундирилиши мумкин албатта. Лекин бу мерос қолдирувчининг кредитор-ларига боғлиқ. Чунки улар Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 1156-моддаси талаби бўйича, васыятномани ижро этувчига (меросни бошқарувчига) ёки мерос-хўрларга мерос қолдирув-чининг мажбуриятларидан келиб чиқадиган ўз талаб-ларини қўйишга ҳаққидир-лар. Бу ҳолда меросхўрлар-нинг ҳар бири ўзига тек-кан мол-мулкнинг қийма-ти доирасида солидар қарздорлар сифатида жа-вобгар бўладилар.

ТЎЛАШ ШАРТМИ?

Турмуш ўртоғим билан тўрт нафар фарзандни тарбиялаб келаёт-ган эдик. Шу йилнинг май ойида турмуш ўртоғим оғир хасталикдан вафот этди. Болаларимиз ҳали жуда ёш.

Бундан икки йил олдин турмуш ўртоғим кам таъминланган ои-лаларга бериладиган нафақа олган эди. Ҳозир эса бу пулни тўлашга имкониятимиз йўқ. Шу пулни тўлашимиз шартми? Бизга амалий ёрдам берсангиз.

З.Қалқонова,
Дехқонбод тумани

Агар сиз кам таъминланган оилаларга Республика Вазирлар Маҳ-камасининг 1994 йил 24 августдаги қарори билан тасдиқланган "Кам таъминланган оилаларни ҳисобга олиш, уларга моддий ёрдам тай-инлаш ва тўлаш тартиби тўғрисида"ги Низом талабларига мувофиқ тарзда тайинланган моддий ёрдам пулини назарда тутатган бўлсангиз, мазкур тартиб асосида тайинланган ва тўланган моддий ёрдам уни қайтаришни белгилamayди. Чунки ушбу Низомда аҳоли-ни муайян ижтимоий ҳимоялашга оид тадбирларни рўйбга чиқа-ришда кам таъминланган оилаларга давлат маладини бериш мақсади қўзланган.

Шу боис, бундай ойлик моддий ёрдам оилага 6 (олти) ой му-ддатга, унинг миқдори энг кам иш ҳақининг шу вақтда амалда бўлган 1,5 дан 3 (уч) бараваригача миқдорда белгиланади.

Ушбу муддат тугагач, агар оилада моддий аҳвол яхшиланмаган бўлса, ёрдам мазкур Низомда белгиланган янги муддатга тайинла-ниши мумкин.

Агар, ариза чи узоқ (бир ойдан кўпроқ) вақт бўлганда ёки вафот этган ҳолларда моддий ёрдам оиланинг балоғатга етган бошқа аъзо-сига тўланиши мумкин. Бундай ёрдамни олиш учун мазкур ҳолатлар содир бўлган кундан бошлаб бир ойдан кечикмай мурожаат қилин-ган бўлиши керак.

БИР НОМДАГИ ИККИ ФИРМА

Яқин бир дўстим мен каби ишлаб чиқариш фаолиятини йўлга қўймоқчи. Мен ишлаб чиқараётган маҳсулотлар бозорда ўз ўрнини топаётгани сабабли дўстим ҳам маҳсулотлари харидориги бўлиши учун менинг фирмам номини бермоқчи. Бунда у мендан ҳеч нима олмайд. Яъни, унинг фаолияти меникига ҳеч қайси жаҳатдан боғлиқ бўлмайди. Шунинг учун ҳам унинг ниятига қарши эмасман. Аммо қонун бўйича шундай қилиш мумкинми?

Э.Анваров,
Тошкент шаҳри

Аслида юридик шахснинг фирма номига бўлган ҳуқуқини бошқа шахсга бериш ва ўтказишга фақат юридик шахс қайта ташкил этилган ҳамда умуман корхона бошқа шахсга берилган ҳолларда-гина йўл қўйилади.

Аммо Фуқаролик кодексининг 1101-моддаси талабига мувофиқ, фирма номига бўлган ҳуқуқ эгаси бошқа шахсга ўзининг бу номидан фойдаланишга рухсат этиши (лицензия бериши) мумкин. Бироқ бунда лицензия шартномасида истеъмолчини чалғитиб қўйишни истисно этувчи чоралар шарт қилиб қўйилиши лозим.

ҲУРМАТЛИ МУШТАРИЙ!

Ўзингизни қизиқтирган ҳуқуққа оид саволларингиз бўлса бизга мурожаат қилинг. Уларга тажрибали ҳуқуқшунослар жавоб беради. Саволларингизни «Huquq» газетасининг «info@huquq-gazeta.uz» электрон почтаси орқали юборишгиз ёки 233-26-62 телефон рақамига кўнғироқ қилиб беришигиз ҳам мумкин.

Ўзбек тилига Давлат тили мақоми берилганига 20 йил тўлди

Хар сафар она тилимиз - ўзбек тили ҳақида гап кетганда, беихтиёр улуг мутафаккир Абдулла Авлонийнинг "Хар бир миллатнинг дунёда борлигини кўрсатадиган ойинаи ҳаёти тил ва адабиётидур. Миллий тилини йўқотмак миллатнинг руҳини йўқотмакдур" деган пурмаюи сўзларини эслаймиз.

Эсингизда бўлса, бундан кўп йиллар муқаддам, Мустақиллигимиз арафасида ўзбек тилига Давлат тили мақоми бериш масаласида қанчалар қийинчиликлар бўлган эди. Ва низоъ, 1989 йили Республикаси Олий Кенгаши сессияси бу масалани атрофича муҳокама қилиб, ўзбек тили давлат тили деб эълон қилган ва шу тахлит, миллатимизнинг руҳи ҳисобланган она

ҳисоблашмаслик эса, истайсизми-йўқми, маънавий жиноят ҳисобланади. Чунки, она тилимиз қонун ҳимоясига олинган.

Худди шундай ҳолат театр, кино, мусиқа санъатида ҳам, радио-телевидение кўрсатувлари ва эшиттиришларида ҳам учраб туради. Айрим кўрсатувлар ёки эшиттиришларда ўзбек тили оёғи осмондан қилиб талаффуз этилса, кинода қўшиқларда нима дейилаётганини умуман тушуниб бўлмайди. Сўзлар бузиб, ямлаб айтилади.

Ҳолбуки, доно халқимиз айтмоқчи, "Суйдирадиган ҳам тил, куйдирадиган ҳам тил", "Тил - дил таржимони", "Тилга эътибор - элга эътибор"...

Шундай экан, она тилимизга,

ларда аксарият талабаларнинг на "Авесто"ни билиши, "Девони луғотит турк"ни эшитмагани, Навоний ижодини юзаси билиши, энг алам қилдиган ери, "Утган кунлар" ёки "Шум бола" сингари машҳур асарларнинг биронтасини ўқимагани, шунчаки улар асосида яратилган бадиий фильмлари орқалигина тасаввурга эга эканликлари яққол сезилиб қолди. Кино кўриш яхши. Лекин она тилимизнинг шакл-шамойили, қутти ва ранги, бутун бойлиги ўша китоблар бағрида мужассам эканлигини унутиб қўймаслик керак.

Бугунги маънавиятимизни она тилимизсиз тасаввур қилиб бўлмайди. Одам боласининг ҳаёти она "алла"си билан бошлангани каби, инсоннинг қимлиги ҳам ўз она тилига бўлган муносабати, меҳри, ҳурмати билан белгиланади.

Ҳукуматимиз фундаментал фанлар, замонавий коммуникация ва ахборот технологиялари, банк-молия, бизнес тизимлари каби ўзта муҳим соҳаларда ҳам она тилимизнинг қўлланishi доирасини янада кенгайтиришга алоҳида эътибор қаратаётгани ҳам бежиз эмас. Чунки, Ўртабшмиз айтганларидек, "Ўзбек тилини илмий асосда ҳар томонлама ривожлантириш миллий эълники, Ватан туйғусини англашдек эзгу мақсадларга хизмат қилаётган шубҳа йўқ".

Машҳур Достоншоир Расул Ҳамзатовнинг "Она тилим" деган ажойиб бир шеъри бор. Уни Ўзбекистон Қарамони, Халқ шоири Эркин Воҳидов катта маҳорат билан ўзбек тилига ўғитган.

Унда жумладан шундай сатрлар бор ва мен ўз сўзимни ана шу шеър сатрлар билан тутатгани келадими:

Майли, ким қайси тилдан
заков шавқ олса,
Менинг ўз тилимга минг
жоним фидо.
Эрта она тилим агар йўқолса,
Мен бугун ўлишга бўлурман ризо...

Эркин УСМОНОВ,
Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси
аъзоси

ТИЛ — ДИЛ КАЛИТИ

тилимиз ўзининг қонуний мақоми ҳамда ҳимоясига эга бўлган эди.

Шундай қилиб, ўзбек тили ҳам мустақил давлатимизнинг байроғи, герби, Давлат мадрясси, Конституцияси қаторида турадиган, қонун йўли билан ҳимоя қилинадиган муқаддас тимсолларидан бирига айланди.

Умуман олганда, тил ҳақида узоқ тўхталиш мумкин. Аммо ҳозир гап унинг ҳаётимизда ё жамиятимизда тутган ўрни ёки аҳамияти ҳақида эмас, балки унга бўлган ҳозирги муносабат, умуман тил маданияти ҳақида.

Ўзбек тили қачон пайдо бўлган ва ёки унинг босиб ўтган машаққатли йўлини ҳам қўйиб турмайлик. Биламиз. Она тилимиз энг аввало буюк бобоклонимиз Мир Алишер Навоий номи билан ёганлади. Зеро, биринчи бўлиб ўзбек тилида ўлмас асарлар яратиб, уни олий даражага олиб чиққан ҳам у киши бўлган. Қолаверса, халқ мақолига айланиб кетган "Тилга эътиборсиз - элга эътиборсиз" деган сўзлар ҳам унинг қаламига мансуб.

Бугун она тилимизнинг халқаро майдондаги обрў-эътибори ба-

ланд, нуфузи юксак. Унинг шу даражага етишувиде эса, Навоий Заҳириддин Бобурдан тортиб, Абдулла Қодирий Ойбек, Ғафур Ғулом Абдулла Қаҳҳор, Эркин Воҳидов Абдулла Ориповгача бўлган соҳиби қаламлар кўп пешона тери тўқди.

Аммо шунга қарамай, айрим ўринларда тилимизнинг камситилишига, унга пастроқ назар билан қараш ҳоллари ҳам дуч келиб туради, бу салбий ҳолат кўнгилга ғашлик солади.

Хусусан, айрим ташкилотлар ва идораларда ҳалигача тил қоидаларига тўлиқ риоя қилинмайдиган, она тилимизнинг фонетикасию орфографиясидан тортиб, грамматикасигача била туриб бузишди. Аксарият ҳолларда айрим ҳужжатлар тил қоидаларига зид равишда, қўпол хатолар билан тўлдирилади, ўзаро мулоқотларда тил қонунларига риоя қилинмайди.

Муҳтарам Президентимиз Исролом Каримов айнан шу ҳақда тўхталиб, ўзларининг "Юксак маънавият - енгилмас куч" китобида шундай ёзганлари бежиз эмас:

"Айни вақтда жамиятимизда тил маданиятини ошириш бора-

сида ҳали кўп ишлар қилишимиз лозимлигини ҳам унутмаслигимиз зарур. Баъзан расмий мулоқотларда ҳам адабий тил қоидаларига риоя қилинмай, фақат маълум бир худуд доирасида ишлатилидиган шева элементларини қўшиб гапирish ҳолатлари учраб туриши бу масалаларнинг ҳали-ҳануз долзарб бўлиб қолаётганини кўрсатади".

Афуски, айрим матбуот, оммавий ахборот воситаларида ҳам шундай ҳолни кузатиш мумкин. Тўғри, бугун мамлакатимизда юзлаб газета-журналлар чоп этилаётган ва маънавиятимизга хизмат қилияпти. Қўйинг-чи, миллион-миллион халқимизга юзлаб нашрлар кам ҳам бўлиши мумкин. Аммо уларнинг сифати, мазмун-мундарижаси ҳозирги замон талабларига жавоб бераётими? Таассуфки, йўқ. Сабаб, айрим нашрлар ўзбек тили қоидаларига умуман эътибор бермайди, имло хатола-рига, шеваларга йўл қўйди, она тилимизнинг олмас қирралари янгилик ранго ранг товланишларини ҳисобга олмайди.

Ҳолбуки, ҳукуматимизнинг Давлат тили ҳақидаги махсус фармон ва қарорлари бор. Улар билан

тил маданиятига алоҳида эътибор қаратмоғимиз шарт. Бу масалала айниқса фарзандларимизни боғча ва мактабларда, лицей ва коллежларда, институт ва университетларда тарбиялаётган педагог-ўқитувчилар зиммасига катта масъулият тушади.

Бугунги ёшларга ҳаваси келади кишини. Ҳар қадамда компьютер, интернет, замонавий ускуналар ҳозир нозир. Бугун улар инглиз, француз, немис, испан, араб сингари ўнлаб хорижий тилларни мустахкам эгаллаб бормоқдалар. Бундай шaroит ва имкониятлар учун ҳукуматимизга ҳар қанча миннатдорчилик билдирсак арзийди.

Аммо шунга қарамай, аксарият ёшларимизнинг бугун газета-журналларни ўқмай, китоб мутлоасидан узоқлашиб қолаётганиклари кишини ташвишлантиради. Ҳолбуки, миллатимиз шухратини дунёга таратган ўнлаб, юзлаб асарлар айнан она тилимиз - ўзбек тилида яратилган.

Шу ўринда бир воқеа ёдимга тушади.

Пойтахтимиздаги олий ўқув юртларидан бирида адабий кеча бўлди ва шу ердаги савол-жавоб-

ТИЛИМИЗ СОФЛИГИ ЎЗ ҚЎЛИМИЗДА

Азиз халқим, қаранг, ўзбек тилига Давлат тили мақоми берилганига ҳам 20 йил тўлибди. Бу албатта ош мўддат эмас. Ўзбек тилининг гўзаллиги, бетақорлиги, жозибдорлиги, латифлиги ҳақида ҳар қанча гапирсак ош.

Ўзбек тилида тилимиз чиқди, шу тилда "Алла" ай-тилган, энг яқин одамларимиз билан шу тилда сўзлашамиз.

Оталаримиз оналаримизга муҳаббат изҳор қилган тил бу! Онажонларимиз кечалари эртагу чўпчаклар айтиб тил бу! Момоларимиз набираларининг бошларини силаб, кўзинчоғим, кўзминчоғим дея эркалаган тил бу! Томиримиздаги қонимиз каби, юрагимизга яқин тил бу! Гўзалликда бетақор, оҳанграбдек ўзига тортувчи, ўта мафтункор тил бу!

Абдулла Қодирийнинг "Утган кунлар" асарида соф

Ўзбек тилида айтилган сўзларга эътибор қаратайлик: "Сиз ўшамиз?", "Сиз қочқоқсиз", "Сиз қувлоқсиз", "Тегмангиз"...

Ёки ҳас, ибб, андиша, нафосат, назокат каби сўзларни олайлик. Бу сўзларни бошқа тилларга таржима қилсангиз, шу маънони англатувчи сўзлар чиқади, аммо юқоридагилардай жозибдор, ёқимли бўлиб чиқмайди.

Бошқа бирор тилда ўзбек тилигаддек ўзига хос шевалар, лаҳжалар бўлмаса керак. Аҳамият беринг-а: "кевотти", "келутти", "келаяпти", "келопти"... Ҳаммаси ўзига хос бетақор ва мафтункор.

Шундай экан, тилимизнинг софлигини сақлаб қолиш ҳар биримизнинг инсоний бурчимиз эканлигини зинҳор унутмайлик!

Гулнора ИБРАГИМОВА,
педагогика фанлари доктори, профессор

ҚАДРИ ТОҒ КАБИ БАЛАНД

Она тилим бой тилим
Осмондаги ой тилим.
Қадринг тоғ каби баланд,
Абадий бўла сарбаланд.

Эллар, элатлар, миллатлар, ўлкалар кўп ва ҳар хил бўлганидек, тиллар ҳам кўп, туркуми бисёр. Қулоққа ҳуш ешитилувчи, дилга таскин берувчи, юракка ором бўлувчи тиллар ичида она тилимнинг ўрни беқиёс. Бежиз она тилимга "бой тил, осмондаги ой тил" деб тариф бермадим. Дарҳақиқат, барчамизга маълумки, ўзбек тили мукаммал грамматикага, маъно-мазмунга бойлиги билан ажралиб туради. Она тилимнинг бойлиги, қурли бу сўзлар.

1989 йилининг 21 октябрида қабул қилинган Ўзбекистон Республикасининг "Давлат тили ҳақида"ги қонуни ватанимиз тарихидаги муҳим ҳужжатлардан саналади. Шу кундан

эътиборан ўзбек тили янада раванқ топа бошлади. Тилимизнинг мақоми юксалиб, том маънодаги давлат тили даражасига кўтарилди. Бу ҳолат давом этмоқда.

Биз ўқувчи ёшлар бошланғич синфдаюқ она тилимиздан сабоқ олиб, унинг сир-асрорлари билан таниша бошлаган эдик. Юқори синфларда ҳам бу борадаги билимларимизни мустаҳкамлаб бордик. Бунда бизларга она тили ва адабиёти ўқитувчилари катта ёрдам беришган. Она тилимда сўзлай олам, она тилимда қўлайман, она тилимдаги шеърларни ёд олам. Бу билан мен ўз она тилимни пухта билишга, англашга ҳаракат қиламан.

"Тил билган эл билади" дейди доно халқимиз. Биз нафақат ўз она тилимизни, балки чет тилларини ҳам мукаммал ўзлаштириб, келажакда юртимиз раванқига ҳисса қўшувчи қомил инсонлар бўлиб етишишга интилаверамиз.

Азизахон ТОПИЛОВА,
Тошкент юридик коллежи талабаси

ОБУНА — 2010

Хурматли газетхон!

Жамиятимизда ҳуқуқий маданиятни янада юксалтириш бугун олдимизда турган устувор вазифалардан эканлиги маълум. Бу жараён барча ҳуқуқий нашрлар қатори "HUUQU" газетаси зиммасига ҳам масъулиятли вазифалар юклатмоқда.

Шу маънода, "HUUQU" газетаси ҳуқуқий демократик давлат ва эркин фуқаролик жамияти барпо этишнинг ҳуқуқий асослари, ижтимоий-сиёсий, ҳуқуқий ислохотларнинг мазмун-моҳияти, самарасини кенг тарғиб қилиш билан бир вақтда жиноятчилик ва ҳуқуқбузарликларнинг ҳар қандай қўрилишига қарши жамоатчилик фикрини уйғотишни мақсад қилиб олган.

Суд-ҳуқуқ ислохотлари, прокуратура фаолияти, жиноят ва жазо, инсон ҳуқуқ ва манфаатлари ҳимоясига оид энг сара, тахлилий мақолалар газетхонлар эътиборига ҳавола этиб келинмоқда. Шунингдек, тахририятимизга йўлланган ҳеч бир хат, ҳеч бир мурожаат эътиборсиз қолмайди.

2010 йилда ҳам "HUUQU" газетаси Сизнинг энг яқин ҳамкорингиз бўлиб қолади.

ОБУНА
БЎЛИШГА
КЕЧ
ҚОЛМАНГ!

Истиклол йилларида халқимизнинг бир неча минг йиллик бой ва баёҳо тарихий, маданий ва маънавий меросини тиклаш, сақлаш, ўрганиш, тарғиб ва ташвиқ этиш иши давлат сийосати даражасига кўтарилди.

Мазкур соҳада Президентимиз Исом Каримов ташаббуслари ва беюсита раҳбарлигида амалга оширилаётган саъй-ҳаракатлар улкан, ранг-баранг ва том маънода дунё халқлари ҳаваси-ю ҳайратини уйғотиб келётган археология меросимизни муҳофаза қилиш, тадқиқ этиш, тарихий-маданий тараққиёт йўли-мизнинг завороти босқичи ва қонуниятларини аниқлаш, фуқароларимиз ва жаҳонга тараннум этиш билан боғлиқ чора-тадбирларни ҳам қамраб олади. Маълумотларга қараганда, бугунги кунда рўйхатга олинган 7570 та маданий мерос кўчмас объектнинг 3945 таси (52,1 фоизи) археология мероси объектиларга тўғри келиши ҳам бежиз эмас. Бундан ташқари, юртбошимиз ташаббуслари билан нишонланган Самарқанднинг 2750, Қарши ва Шаҳрисабз шаҳарларининг 2700, Хива, Бухоро ва Термиз шаҳарларининг 2500, Марғилоннинг 2000, Тошкентнинг жорий йилда нишонланган 2200 йиллик тўйлари билан боғлиқ тадбирларда, ҳусусан мазкур шаҳарлар ёштини аниқлаш, уларнинг халқимиз ва жаҳон цивилизацияси тарихида

нинг ҳам диққат ва қизиқишларини тортиб келмоқда. Шунга қўра Мустақиллик йилларида ўзбек олимлари Япония, АҚШ, Испания, Италия, Франция, Германия, Польша, Россия каби давлатлардаги ҳамкасблари билан биргаликда қатор археология объектиларига изланишлар ва кенг илмий тадқиқотлар олиб боришмоқда.

Бир сўз билан айтганда, археология соҳасида улкан ютуқ ва имкониятларга эгалигимиз билан бир қаторда амалга оширилиши лозим бўлган ишлар ҳам йўқ эмас, албатта. Шунингдек, археология меросимизни кўз қорачиқдай авайлаб-асраш, илмий ўрганиш ва тарғиб ташвиқ қилиш масаласида ҳал этилиши лозим бўлган долзарб масалалар ҳам бугунги кунга келиб ўз ечимини талаб этаётганлиги ҳеч кимга сир эмас. Ҳусусан:

биринчидан, ҳозирги кунда мамлакатимиздаги барча археология объектиларининг аниқ сони маълум эмас. Археология институтидан олинган маълумотларга қўра археология объектиларининг умумий сони 8500 атрофидадир. Бироқ Маданият ва спорт ишлари вазирлигида рўйхатдан ўтган археология объектилари 3945 тани ташкил этади. Демак, археология объектиларининг ҳисобини юртишга доир ягона ёндошув тизимли ҳуқуқий тартибда белгиланмаган.

Вазирлар Маҳкамасининг 1992 йил 13 февралдаги "Ўзбекистон Археология ёдгорлиқларини сақлаш чоралари ва ёдгорлиқларини ўрганишининг аҳоли тўғрисида"ги 64-сонли қарори, 2002 йил 29 июлдаги "Маданий мерос объектиларини муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланишни янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги 269-сонли қарори ва унга илова қилинган "Ўзбекистон Республикаси маданий мерос объектилари давлат кадастрини юритиш тартиби тўғрисида"ги Низом, шунингдек, 1999 йил 23 мартдаги "Ўзбекистон Республикасида Маданий бойликларнинг олиб чиқиши ва олиб кирилиши масалаларини тартибга солиш тўғрисида"ги 131-сонли қарори каби норматив-ҳуқуқий ҳужжатларга амал қилинмоқда. Аммо уларда археология соҳасида оид асосий тушунчалар ҳусусан, археолог, археология ашёлари давлат каталоги, археология ашёси, археология ёдгорлиги, археология мероси объектилари, археология назорати, археология объекти, археология қидирувлари, илмий ҳисобот, очиқ varaқ, русатнома, шунингдек, археология тадқиқоти ва археология қазимишмалари олиб бориш билан боғлиқ муносабатларни тўлақонли равишда ҳуқуқий таъминлаш имконияти мавжуд эмас эди. Бошқача айтганда, яқин кунларгача мамлакатимизда археоло-

фаза қилиш ва улардан фойдаланиш соҳасидаги ваколатлари белгиланган.

Ўн бир молдани ўз ичига қамраб олган "Археология мероси объектиларини давлат томонидан муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланиш" деб номланган 3-бобда археология объектиларининг давлат томонидан муҳофаза қилинишини таъминлаш ва улардан фойдаланиш, археология объектини Моддий маданий мерос объектиларининг давлат кадастрига киритиш ҳамда мазкур давлат кадастрдан чиқариш тартиби, археология ашёларини давлат ҳисобига олиш ва сақлаш, археология ашёлари давлат каталогини юритиш, археология ашёларини археология ашёлари давлат каталогида рўйхатдан ўтказиш, археология ашёлари давлат каталогида рўйхатдан ўтказилган археология ашёларини тасарруфдан чиқариш, археология ашёларини давлатга топшириш ҳамда фан, маданият ва таълим муассасаларига бириктириб қўйиш, фан, маданият ва таълим муассасаларига бириктириб қўйилган археология ашёларидан фойдаланиш, археология ашёларини асраш чора-тадбирлари шунингдек, археология ашёларини Ўзбекистон Республикасидан олиб чиқиш тартиби ва шартлари оид нормалар ўз аксини топан.

Ушбу Қонуннинг 4-боби тўққиз молдани иборат бўлиб, у "Археоло-

"Якуновчи қондалар" деган 5-боб археология мероси объектиларини давлат томонидан муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланишни, шунингдек археология қидирувларини, археология қазимишмаларини ва археология назоратини молиялаш тартиби ҳақидаги (29-молда), археология мероси объектиларини муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланиш соҳасидаги халқаро ҳамкорлик ҳақидаги (30-молда), археология мероси объектиларини муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланиш соҳасидаги низоларни ҳал қилиш ҳақидаги (31-молда), археология мероси объектиларини муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланиш тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузганлик учун жавобгарлик ҳақидаги (32-молда), қонун ҳужжатларини "Археология мероси объектиларини муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланиш тўғрисида"ги Қонунга мувофиқлаштириш ҳақидаги (33-молда), "Археология мероси объектиларини муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланиш тўғрисида"ги Қонуннинг қуча кириши ҳақидаги (34-молда) олтига молдани иборат.

Дарҳақиқат, "Археология мероси объектиларини муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланиш тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни миллий ва халқаро тажриба ҳамда "Археология меросини муҳофаза қилиш тўғрисида"ги Европа конвен-

АРХЕОЛОГИЯ СОҲАСИНИНГ ҲУҚУҚИЙ АСОСИ

тутпан ўзига хос ўрни ҳамда улушини асослашда археология меросимиз ва олимларимизнинг хизматлари беқийсдир. Археологларимиз изланишлари натижаси ўлароқ, замонавий оламнинг Марказий Осиё минтақасида топилган, миолдан олдинги қирқинчи минг йилликларга тегишли гоминид-олам қолдиқлари, янги палеолит ва неолит даврлари ёдгорлиқлари, жумладан палеолит даврига оид тошга ишлов бериш устaxonаси, Ўзбекистон ҳудудига 5000 йил бурун мавжуд бўлган деҳқончилик маркази, 3000 йил олдин бунёд этилган суний суғориш тизимлари, Ўрта Осиёнинг энг қадимги буддавийлик ибодатхонаси, санъат намуналари, Афросиёб, Ҳолчаён, Давуларинтепа, Еркирғон, Шуклетпа, Оёқонгма, Кўктепа сингари ўнлаб археология объектилари, шунингдек минглаб археология ашёлари ўзбек халқининг қўйма ва юксак даражада ривожланган давлатчилик ва маданий ривожланиш тасдиқидир.

Ўзбекистон халқи маданий меросининг ажралмас қисми бўлиши археология мероси объектиларини илмий ўрганиш, тадқиқотлар натижаларини жамоатчилик, дунё аҳлига етказиш, ўсиб келаятган ёш авлодин тарихий билимлар билан қуроллантириш энг муҳим вазифалар сирасига кириши шубҳасиздир. Археология тадқиқотлари ҳозирда Фанлар академиясининг Археология институти ва Қорақалпоғистон бўлими Археология ва этнография институти, Ўзбекистон Миллий университети, Археология ва этнология кафедраси, Бадий академиянинг Санъатшунослик институти, Самарқанд давлат университети, Археология, қадимги дунё тарихи ва этнография кафедраси, Термиз давлат университети, Ўзбекистон тарихи кафедраси ва жаҳон тарихи кафедраларида олиб боришмоқда. Ҳусусан, мамлакатимизда археолог олимларининг умумий сони 70 га яқин бўлиб, улар тош даврдан ривожланган ўрта асрларгача тарихий босқичлар ўрганиш билан машғулдирлар. Улар томонидан ўтган даврда очилган қазимишлар ва чоп этилган илмий ишлар халқаро миқёсда ўз эътирофини топанлигини таъкидлаш лозим.

Юртимизда мавжуд ноёб ва бой археология мероси дунё олимлари-

Чунки мазкур фаолиятни тартибга солидиган ягона умуммажбурий норматив ҳужжат мавжуд эмас;

иккинчидан, ўтган йилларда олиб борилган археология тадқиқотлари жараёнида топилган археология ашёлари мамлакатимиздаги турли фан, таълим ва маданият муассасаларида сақлаб келинмоқда. Улардан олинган маълумотларга қўра, Археология институтида 25.000 атрофида, Самарқанд давлат университети ҳузуридаги Археология музейида 40.000 дан ошди, Санъатшунослик институти Ноёб объектлар коллекциясида 2000 дан ортиқ археология ашёси сақланганлиги маълум бўлди. Маданият ва спорт ишлари, Фанлар академияси тизимидаги музейлар, ҳатто айрим ҳокимликлар, мактаблар қолдиқлари музейлари ҳам археология ашёларининг умумий сони ва уларнинг сақланиш шароитлари бўйича умумлашма маълумотлар етарли даражада эмас;

учинчидан, археология тадқиқоти, ҳусусан унинг турлари бўлиши археология қидирувлари, археология қазимишлари ва археология назоратини амалга оширишни тартибга солидиган ягона ҳуқуқий ёндошув ҳам зарурат мавжуд. Зеро, археология меросимизни муҳофаза қилиш, энг аввало, мазкур институтилар мақсад ва вазифаларини аниқлаштириш, бу борадаги фаолиятни нормативлаштириш, археология тадқиқотлари субъектлари ҳуқуқ ва мажбуриятларини, археология тадқиқотларини амалга ошириш шартлари, археология ашёси топилган пайтдан то фан, таълим ва маданият муассасаларига бириктириб қўйишга ҳамда улардан кейинчалик авайлаб-асраб, улардан фойдаланиш қондаларини белгилаб қўйишдек жараён билан ўта боғлиқдир.

Миллий қонунчилигимизда маданий мерос объектиларини муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланиш соҳасидаги муносабатларни тартибга солишга доир қонунлар ва меъёрий ҳуқуқий ҳужжатлар, ҳусусан "Маданий мерос объектиларини муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланиш тўғрисида"ги, "Маданий бойликларнинг олиб чиқиши ва олиб кирилиши тўғрисида"ги ва "Архивлар тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикасининг қонунлари шунингдек,

гия фаолияти асосан қонуности ҳужжатлар негизлида тартибга солинаятган эди. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси томонидан 2009 йил 16 июнда қабул қилинган ва Сенат томонидан 2009 йил 28 августда маъқулланган ҳамда 2009 йил 13 октябрда маъқулланган "Археология мероси объектиларини муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланиш тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни мазкур соҳанинг ягона ҳуқуқий асосини яратди десак муболағга бўлмайди.

"Археология мероси объектиларини муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланиш тўғрисида" ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни беш боб ва ўттиз тўртта молдани иборат. Мазкур Қонуннинг мақсади археология мероси объектиларини муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланиш соҳасидаги муносабатларни тартибга солишдан иборатдир.

Қонуничи, "Умумий қондалар" деб номланган 1-боб тўртта молдани иборат бўлиб, 3-молдада "археолог", "археология ашёлари давлат каталоги", "археология ашёси", "археология ёдгорлиги", "археология мероси объектилари", "археология назорати", "археология объекти", "археология тадқиқоти", "археология қазимишлари", "археология қидирувлари", "илмий ҳисобот", "очиқ varaқ", "русатнома" каби тушунчалар ёритиб берилган. Ҳусусан, унга биноан "археология объекти" деганда, инсон фаолиятининг барча қўрғинишлари таълуқли ҳамда сақланиш ҳолатидан қатъи назар археологик, антропологик, этнографик қимматга эга ўзга тарихий, илмий, бадий, маданий қимматга эга бўлган жой, иншоот (асар), иморат, мажмуа (ансамбль), уларнинг бўлаклари, улар билан боғлиқ ҳудудлар тушунилади.

Қонуннинг 2-боби "Археология мероси объектиларини муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланиш соҳасидаги бошқарув" деб номланиб, унда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг, Ўзбекистон Республикаси Маданият ва спорт ишлари вазирлигининг, мазкур соҳасидаги махсус ваколатли муассасаларнинг, шунингдек Маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг археология мероси объектиларини муҳо-

фия мероси объектиларининг археология тадқиқоти" деб номланган. Мазкур бобдаги 20-молдага мувофиқ, археология қидирувлари, археология қазимишлари ва археология назорати ўз таъсис ҳужжатларида археология қидирувлари, археология қазимишлари ва археология назоратини амалга ошириш назарда тутилган давлат муассасалари ҳамда таъкилотлари томонидангина махсус ваколатли муассаса белгиланган тартибда амалга оширилади. Улар ишларнинг сифатли бажарилиши, илмий ҳисоботнинг ўз вақтида тақдим этилиши ва сифати учун жавобгар бўладилар. Археологга очиқ varaқ ва русатнома мавжуд бўлмагандагина археология қидирувлари, археология қазимишлари ва археология назоратини амалга оширишга йўл қўйилади. У археология қидирувлари, археология қазимишлари ва археология назорати беюсита раҳбарлик қилиши шарт. Раҳбарлиқни бошқа шахсга ишониб топширишга йўл қўйилмайди. Археология объектида қазимишларни ўзбошимчилик билан амалга ошириш тақиқланади. Бундай ҳаракат давомида қўлга киритилган археология ашёлари давлат мўлкига топширилиши керак.

21-молдага биноан эса, археология қазимишларини режалаштиришда устуворликка риоя қилиниши лозим бўлиб, бундай устуворликка мувофиқ археология қазимишлари аввало табиий емирилиш ва қонун ҳужжатларига мувофиқ ҳар қандай бошқа ҳаракатлар ҳамда ҳолатлар халф тузилаётган археология объектиларига ёки археология ёдгорликларига амалга оширилмай дегилади.

Шунингдек, ушбу бобда очиқ varaқ ва русатнома бериш тартиби ҳамда шартлари ҳусусида, очиқ varaқнинг шакллари ва амал қилиш муддатлари, очиқ varaқ ва русатнома олган археологнинг ҳуқуқлари ва мажбуриятлари, археология объектиларига махсус асбоб-ускуналардан фойдаланиш тартиби ва шартлари, фан, маданият ва таълим муассасаларига бириктириб қўйилган археология ашёларининг археология тадқиқоти Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланган тартибда амалга оширилиши ва илмий ҳисобот тузишга доир талаблар ўз аксини топан.

цияси (Валетта, 1992), "Археология меросини муҳофаза қилиш ва бошқариш тўғрисида"ги хартия (Лозанна, 1990), ЮНЕСКОнинг Археология қазимишларини амалга оширишнинг халқаро тартиби принципларини белгилаб берувчи тасвила-рида (Нью Дели, 1956) назарда тутилган ёндошувларга ҳам асосланган. Бундан ташқари, мазкур қонун лойиҳасини ишлаб чиқишда Америка Қўшма Штатларининг 1966 йилдаги "Миллий аҳамиятга эга тарихий ёдгорлиқларини муҳофаза қилиш тўғрисида"ги Қонуни, Россия Федерациясининг 2002 йил 25 июндаги "Россия Федерацияси халқларининг маданий мероси объектилари тўғрисида"ги Қонуни шунингдек, "Қозғонистон Республикасининг тарихий-маданий мерос объектиларини муҳофаза қилиш ва фойдаланиш тўғрисида"ги Қонуни ва бир қанча ривожланган мамлакатлар қонунчилигининг ижобий жиҳатлари ўрганилганлигини таъкидлаб ўтиш жоиз.

Умуман олганда, "Археология мероси объектиларини муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланиш тўғрисида" ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни мазкур соҳадаги муносабатларда юзга келган ҳуқуқий бушлиқни тўлдирлишида шунингдек, мамлакатимизнинг бой археологик меросини янада ҳуқуқ ўрганилиши ва халқаро майдонда кенг тарғиб этиш жараёнида ўзининг муносиб ҳиссасини қўлиши шубҳасиздир.

Ҳулоса қилиб айтганда, археология соҳасини жаҳият маданий-маърифий қўйишда аҳамияти нўхотда катта — у буюк тарихий воқеа-ҳодисаларни ўрганиш учун барча имкониятлар мавжуд бўлган ягона ёки асосий соҳа бўлиб ҳисобланади. Бу соҳани тизимли ўрганиш — улкан илмий ва гоъий тарбиявий аҳамият касб этади. Археология ашёлари ва объектиларини ҳар томонлама тадқиқ қилиш ва оммавий ахборот воситалари орқали кенг тарғиб этиш фуқароларнинг тарихий онлини бойитишга, уларда фахр ва ватанпарварлик туйғусини шакллантиришга улкан ҳисса қўйиши.

Олимхон ҚОДИРОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Амалдаги қонун ҳужжатлари мониторинги институти ходими

Сўнгги йилларда ҳукуматимиз томонидан иқтисодий соҳада қўллаб-қўллаш амалга оширилмоқда. Мамлакатимизда мулкчиликнинг турли шакллари ҳуқуқий тенглик берилди. Тижорат ривожланиб, ишбилармонлик, талбиркорлик ва ташаббускорликка кенг йўл очилди. Аммо афсуски, ана шу имкониятлардан ҳалоллик билан, унумли фойдаланиб, барака топишдан кўра ўз шахсий манфаатини юқори қўяётган, нафс гирдобига тушганлар ҳали-ҳануз учраб турибди. Йўқса, 2002 йилда яхши ниятлар билан "Трансхизмат" хусусий фирмасини ташкил қилиб, отасининг номига расмийлаштирган фаллаороллик Эркин Сатторов бугун суднинг қора курсисига ўтирмаган бўлармики?!

Пиллаоянинг биринчисига чиққан одам иккинчисига ҳам чиқишни хоҳлайди. Орадан уч йил ўтар-ўтмас, Э.Сатторов ҳам Жиззах вилояти ҳудудига фаолият кўрсатаётган, аҳоли ва корхоналарга хизмат қилаётган "Фаллаорол газ қўйиш" шохобчасини хусусийлаштириб олди. Албатта, бу ишда унга амакиси Олимжон Сатторов катта ёрдам берди. 1994 йилдан 2004 йилгача "Жиззахвилоятгаз" бошқармасида иқтисод бўйича директор ўринбосари вазифасида фаолият юритган О.Сатторов бу пайтда шу бошқарма назорат инспекцияси бошлиғи ҳамда директор ўринбосари бўлиб ишлар эди. Ҳар қандай ишни бошлаган одам ёнига авваламбор "ўзига тегишли" шахсларни йиғишга ҳаракат қилади. Эркин ҳам шу йўлдан бориб, шохобча операторлигига ишончи одамларини — укаси Жаҳонгир ҳамда "Марказгазтаъминот" унитар корхонасининг Жиззах вилоят бошқармаси "Бахмалтумангаз" филиалида ишловчи таниши Абдуғофур Эгамовни тайинлайди (А.Эгамов кейинчалик ишдан бўшамаган ҳолда филиалнинг ГАЗ-53 русумли юк автомашинаси ҳайдовчиси бўлиб ишга ўтди).

Фаолиятини бошлашдан олдин, ака-укалар амакилари бошчилигида "Фаллаорол газ қўйиш" шохобчасига "Ўзтрансгаз" акциядорлик компанияси томонидан белгиланган фонд ҳисобидан имтиёзли нархларда Жиззах вилояти аҳолиси учун ажратилаётган суюлтирилган газ маҳсулотларини ўзлаштириш устида бош қотаришади. Ва "Излаган имкон топади" деганларидек, тезда бунинг иложини ҳам топишади. Бу вазифани О.Сатторов ўз зиммасига олади. Бунинг учун у "Жиззахгаз" ҳудудий газ таъминот корхонаси бошлиғи Нурмамет Раҳматовнинг хузурига йўл олади. Пул нималар қилмайди дейсиз? Бошлиқнинг чўнтагига тушган олти миллион сўм шу заҳоти ўз кучини кўрсатади, яъни корхона билан шохобча ўртасида суюлтирилган газ билан таъминлаш тўғрисида шартнома расмийлаштирилади. Кўп ўтмай шу шартнома асосида 575 тонна миқдордаги суюлтирилган газ лимити кўлга киритилади. "Ўрганган кўнгил ўртанса қўймас", деган мақол бор. Бунинг Н.Раҳматов ҳам яхши билар экан. Йўқса, аҳоли учун мўлжалланган суюлтирилган газнинг белгиланган мақсадларда фойдаланилмай, шохобча орқали автомобилларга эркин нархда сотилаётганини ошкор қилмаслик учун 2006 йилнинг февраль ойидан декабригача ҳар ойда 6 млн.дан жами 66 млн. сўм миқдорда "маош" олармики?!

Унга кўра, газ маҳсулотини етказиб берувчи корхоналардан олинган суюлтирилган газ, оператор бўлиб ишловчи Жаҳонгир орқали эркин нархларда сотила бошланади. Олимжон Сатторов бўлса, Жиззах вилоятининг туман газ филиаллари мансабдор шахслари орқали гўёки суюлтирилган газ маҳсулотини имтиёзли нархда аҳолига сотилгани ҳақида сохта ҳужжатларни тўзиришнинг таъминлаш билан шугулланади. Абдуғофур Эгамовнинг вазифасига газлаштирилган аҳоли пунктлари жойлашган қишлоқ фуқаролар йиғинлари раисларига суюлтирилган газ маҳсулотини тарқатилганлигини тасдиқловчи бўш маълумотнома бланкаларига имзо қўйдириш, ушбу маълумотномаларга аслида тарқатилмаган газ миқдорини қайд қилиб, туман газ филиалига ҳисобот тариқасида топшириш киради. Ре-

жанинг якуни бўйича ноқонуний савдодан тушган пул маблағлари уюшган гуруҳ ўртасида тақсимлашга келишилади.

Натижа ёмон бўлмади. Фирма орқали шу йўл билан 2006 йилда ҳар бир кг.ни 52 сўмдан, жами 522.880 кг., 2007 йилда 74 сўмдан, жами 574.225 кг. ва 2008 йилнинг беш ойида 75 сўмдан, жами 135.780 кг., умумий ҳисобда эса, "Муборак газни қайта ишлаш заводи" УШК, "Шўртаннефтегаз" УШК, "Муборакнефтегаз" УШК, "Сирдарё вилоят суюлтирилган газ тармоқ манбаи" МЧЖ, "Бухоро нефтни қайта ишлаш заводи" корхоналаридан аҳоли учун умумий ҳисобда 1 млн. 232 минг 885 кг. 80 млн. 704 минг 652 сўмлик суюлтирилган газ сотиб олади. Ўз навбатида ушбу қайд этилган газ маҳсулотидан айтиб ўтилган даврларда аҳолига бор-йўғи 108.200 кг.мини ҳар килоси 120 сўмдан, жами 12 млн. 984 минг сўмга сотилади. Қолган маҳсулот эса Жаҳонгир Сатторов ёрдамида тергов даврида аниқлашнинг имкони бўлмаган ҳайдовчиларга пулланади. Жумладан, 2006 йилда 489.280 кг. суюлти-

га маъсул шахсларга "Фаллаорол" хусусий шохобчаси раҳбари Э.Сатторов томонидан тайёрланган сохта юк хатларига имзо қўйиб беришни тайинлашади. Ўзлари эса туман газ филиали раҳбарлари сифатида суюлтирилган газ аҳолига имтиёзли нархларда тўлиқ сотилганлиги ҳамда ажратилган фонднинг мақсадли ишлатилганлиги тўғрисида "Марказгазтаъминот" УК Жиззах вилоят мувофиқлаштириш бошқармасига ҳисобот топширишади.

Шохобча раҳбари Э.Сатторов олтириқда амакисидан қолишмаслигини

ОЛФИРЛАР

рилган газнинг ҳар килосини 378,70 сўмдан — 749,60 сўмгача, жами 261 млн. 856 минг 810 сўмга, 2007 йилда 520.625 кг.ни 510 сўмдан — 750 сўмгача, жами 331 млн. 628 минг 540 сўмга, 2008 йилнинг беш ойи давомида эса 114.780 кг.ни 522 сўмдан — 706 сўмга, жами 70 млн. 970 минг 470 сўмга, умумий ҳисобда эса 1 млн. 124 минг 685 кг. суюлтирилган газ маҳсулотини 664 млн. 455 минг 820 сўм нақд пулга сотилади. Тушган фойда гуруҳ томонидан ўзаро тақсимланади.

Тан олиш керак, на Эркин Сатторов ва на унинг ҳамтовоқлари бу ишларни раҳнамолиридан кўрсатмаси ва амалий ёрдамсиз амалга ошира олмасдилар, албатта.

Уларнинг "ишонган тоғ"лари бўлиши Олимжон Сатторов ўша йилларда амал пиллапоаларидан юқорилаб бораётган эди. Ака-укалар ишни бошлаган, яъни шохобча хусусийлаштирилган вақтда назорат инспекцияси бошлиғи — директор ўринбосари бўлган амаки, 2006 йил ноябрдан келгуси йилнинг июлигача "Марказгазтаъминот" УК Жиззах вилоят мувофиқлаштириш бошқармасида таъминотчи, сўнгра "Марказгазтаъминот" ҳудудлараро унитар корхонаси директорининг иқтисод бўйича ўринбосари лавозимида фаолиятини давом эттираётган эди. Йиллар давомида йиғилган обрў-эътибор, мавқе, қолаверса, охириги иш жойи бўйича хизмат вазифасига бухгалтерия бўлими, ултуржи истезмолчилар ва аҳолини табиий газ билан таъминлаш ва ҳисобга олиш хизматини (бўлимини) назорат қилиш юклатилганлиги, шунингдек, "Марказгазтаъминот" УК Жиззах вилоят мувофиқлаштириш бошқармаси айлани у ишлайётган "Марказгазтаъминот" ҳудудлараро унитар корхонасига тўғридан-тўғри бўйсиниши сабаби, табиийки, унинг айтгани айтган, дегани деган эди. Бундан унумли фойдаланган О.Сатторов, ўзининг назорати остидаги "Марказгазтаъминот" УК тизимидаги "Бахмалтумангаз" филиали раҳбари Тохир Норматов ҳамда "Зоминтумангаз" филиали бошлиғи Ҳасан Имомназаровларга таъйиқ ўтказиб бошлайди. Унинг кўрсатмасига асосан Т.Норматов билан Ҳ.Имомназаровлар қўл остиларидаги, аҳолига суюлтирилган газ маҳсулотини тарқатиш-

амада исботлайди. У бир вақтнинг ўзида ҳам оператор, ҳам "Бахмалтумангаз" филиалида ҳайдовчи-механик бўлиб ишлайдиган А.Эгамовга 2006-2007 йиллар давомида бор-йўғи 33.600 кг., 2008 йилнинг беш ойида 14.000 кг. умумий ҳисобда эса 81.200 кг., 9 млн. 744 минг сўмлик суёқ газ ажрати берган бўлса-да, шохобчанинг ҳисобхона ҳужжатларида ўтган даврда А.Эгамовга жами 1.151.020 кг маҳсулот ажратилганини кўрсатади. Шунингдек, суёқ газ қиқим қилинганлигини тасдиқловчи 427 та сохта юк хатларини расмийлаштириб, "қабул қилдим" деган ёзувлар тўғрисидаги графага А.Эгамовга ҳар ойда қўшимча 100 минг сўм ҳақ тўлаш эъвазига имзо қўйишни ҳамда Бахмал туманидаги "Нушкент", "Сангзор", "Бўрон", "Ойкор", "Узунбўлоқ" каби қишлоқ фуқаролар йиғинлари раисларидан ойма-ой олинган, раиснинг имзоси ва муҳри билан тасдиқланган "аҳолига суёқ газ тарқатилиши ҳақидаги" маълумотнома бланкасига тарқатилган газ миқдорини ошириб кўрсатишни буюради. Шу йўл билан шохобчага ажратилган суёқ газ лимитини ёпишга эришилади.

Аслида эса 2006-2007 йиллар ва 2008 йилнинг 5 ойи давомида "Ўзтрансгаз" АК томонидан аҳолига имтиёзли нархларда сотиш учун ажратилган газ Бахмал туманидаги 2737 та ва Зомин туманидаги 2492 та хонадонга етказиб берилмади.

Шундай қилиб, "Фаллаорол газ тўдрилиш" шохобчаси раҳбари Э.Сатторов томонидан амакиси О.Сатторовнинг раҳнамолиги ҳамда шериклари Ж.Сатторов ва А.Эгамовларнинг ёрдами билан 2006-2007 йиллар ва 2008 йилнинг беш ойи давомида жами 1.124.685 кг. суюлтирилган газ "Трансхизмат" хусусий фирмасига қарашли автомобилларга газ қўйиш шохобчаси орқали чакана нархларда жами 664 млн. 455 минг 820 сўмга сотилади. Ҳужжатларда эса шунча миқдордаги газ маҳсулотини аҳолига белгиланган нархда, яъни ҳар килоси 120 сўмдан сотилди дея, банкка 134 млн. 962 минг 200 сўм топширилади. 529 млн. 493 минг 620 сўм маблағ гуруҳ ёзувлари ўртасида талон-тағроз қилинади.

Ҳеч бир жиноят жазосиз қолмайди. Ака-укалар ҳам, уларнинг раҳнамолири ҳам қилмишларига яраша жазога тортилдилар. Аммо масаланинг иккинчи томони ҳам борки, ҳайрон қолади киши. Хўп, улар-ку, шайтон васвасасига учиб, нафс бандасига айланмишибди. Бироқ, нафсага қўл бўлиш орқали виллоятнинг икки туманида истиқомат қилувчи аҳолини газсиз қолдиришга уларга ким ҳуқуқ берди? Эҳуд, О.Сатторов жияларига ҳалолликда ўрнак бўлиш ўрнига ўзи бош бўлиб, жиноят қилишини нима билан изоҳлаш мумкин? Хулоса чиқариш ҳар кимнинг ўзига ҳавола.

да олға интилади. У Зомин тумани аҳолисини газ билан таъминлаш борасидаги маъсул шахс бўлиши, филиалдаги омбор мудири Ҳ.Бурановга фақатгина 2008 йилнинг апрель ойида 7000 кг. 840 минг сўмлик суёқ газ ажратиб берган бўлса-да, шохобчанинг ҳисобхона ҳужжатларига Ҳ.Бурановнинг номига 2006 йил сентябрда 31.515 кг. ва 2008 йил апрелда 30.350 кг. 7 млн. 423 минг 800 сўмлик суёқ газ қиқим қилинганлигини тасдиқловчи 16 та сохта юк хатини расмийлаштирилади. "Қабул қилдим" ёзувлари рўпарасидаги графа-

га эса омбор мудири қўл қўйишга мажбур қилади.

Аслида Ҳ.Буранов номига қиқим қилинган газнинг 54.865 килограмми фирмага қарашли автомобилларга ҳар килоси 706 сўмдан 749,60 сўмгача бўлган нархларда, жами 40 млн. 108 минг 744 сўмга сотилади. Шунингдек, Ҳ.Бурановнинг номидан гўёки аҳолига 61.865 кг. газнинг ҳар килосини белгиланган 120 сўмдан сотилган дея, 2006 йилнинг сентябрида 3 млн. 781 минг 800 сўмлик савдо пуллари кирим патталари орқали шохобча хазинасига кирим қилинади. 2008 йилнинг апрель ойида эса, "Зоминтумангаз" филиалига сотилган газнинг 2 млн. 731 минг 500 сўми Ҳ.Буранов орқали шохобчанинг банкдаги ҳисоб рақамига топширилади. Қолган 33 млн. 524 минг 944 сўм яна "ўз эгаси"ни топади.

Оқибатда, 2006-2007 йиллар ва 2008 йилнинг 5 ойи давомида "Ўзтрансгаз" АК томонидан аҳолига имтиёзли нархларда сотиш учун ажратилган газ Бахмал туманидаги 2737 та ва Зомин туманидаги 2492 та хонадонга етказиб берилмади.

Шундай қилиб, "Фаллаорол газ тўдрилиш" шохобчаси раҳбари Э.Сатторов томонидан амакиси О.Сатторовнинг раҳнамолиги ҳамда шериклари Ж.Сатторов ва А.Эгамовларнинг ёрдами билан 2006-2007 йиллар ва 2008 йилнинг беш ойи давомида жами 1.124.685 кг. суюлтирилган газ "Трансхизмат" хусусий фирмасига қарашли автомобилларга газ қўйиш шохобчаси орқали чакана нархларда жами 664 млн. 455 минг 820 сўмга сотилади. Ҳужжатларда эса шунча миқдордаги газ маҳсулотини аҳолига белгиланган нархда, яъни ҳар килоси 120 сўмдан сотилди дея, банкка 134 млн. 962 минг 200 сўм топширилади. 529 млн. 493 минг 620 сўм маблағ гуруҳ ёзувлари ўртасида талон-тағроз қилинади.

Ҳеч бир жиноят жазосиз қолмайди. Ака-укалар ҳам, уларнинг раҳнамолири ҳам қилмишларига яраша жазога тортилдилар. Аммо масаланинг иккинчи томони ҳам борки, ҳайрон қолади киши. Хўп, улар-ку, шайтон васвасасига учиб, нафс бандасига айланмишибди. Бироқ, нафсага қўл бўлиш орқали виллоятнинг икки туманида истиқомат қилувчи аҳолини газсиз қолдиришга уларга ким ҳуқуқ берди? Эҳуд, О.Сатторов жияларига ҳалолликда ўрнак бўлиш ўрнига ўзи бош бўлиб, жиноят қилишини нима билан изоҳлаш мумкин? Хулоса чиқариш ҳар кимнинг ўзига ҳавола.

Шухрат ХУСЕНОВ,
Республика Бош прокуратураси
бошқарма бошлиғи ўринбосари

Шом пайти, гира-ширада подьезд олдида шовқин-сурон кўтарилди. Биров "Ёрдам беринглар!" дея чиқирди. Ишдан қайтиб, ҳали кийимини алмаштиришга улгурмаган ногўл йигит шоша-пиша даҳлига чиққанида хотини биланга осилди.

— Чикмайсиз!
— Бориб кўрайчи! — йигит уни силтаб ташлади. Аёл кўллариини ёзиб эшикни тўсиб олди.
— Иккита пияниста уришса, сизга нима? Сизиниям бир балага

ри етказилиши мумкин. Нафақат ўта оғир жиноят, бошқа турдаги жиноий қилмишлар ҳам теварақдаги фуқароларнинг кўриб кўрмаганга, билиб билмаганга олишлари туфайли газаклайди. Бироқ қонунбузилишга бепарқарамайди, бировнинг бошига тушган кулфатта жони ачийдиган, мушкулени осон қилиш учун беминнат ёрдамга шошиладиган фуқаролар оз эмас.

Куйидаги жиноят иши бунга бир мисол.

чилик" қиладиган йигит бора-бора ичмасдан туролмайдиган бўлиб қолди. Ичиб маст бўлганида беҳуда жанжал бошлар, хотинига қўл кўтарар эди. Эркинкой ичкиликни ташлашини талаб қиларди.

— Ана, қанча ўртоқларимнинг уйи тинч. Эларни ичмайди, топганларини уйларига ташлашди. Сиз эса кайф-сафолан бўшамайсиз!
— Нима, пул ишлаб топмаяманми?
— Топганиз ўзиздан ортмайди. Кўчада йўқ қилиб келасиз!

— Ярашиб олаверингда, — деди бир куни кўшни аёл Наргизахон.
— Юрагимни олдириб қўйганман. Соғлиғида тулпа-тузугу, ичиб олса, ваҳшийга айланади. Неча марта айтдим, ичшини ташласангиз, бирга тураверамиз, деб. Хўп дейди-ю, яна ичиб келаверади. Пияниста билан қандай яшайман?

Бозорда бирга савдо қиладиган аёллар ҳам бу машаққатлардан бохабар эдилар. Бир яқинида йўлланманг деса, бири ярашиб олинг, деб маслаҳат берар, Эркинкой на-

— Билганизи қилинг, қайтиб уйимга қадам босманг.

— Рост экан-да, ким ўша жазманинг?! — дея Улугбек ошхонадаги пичоқни чангаллаб чиқди. Эркинкой дод солишига қарамай пичоқни тикиб олди.

Ўша куни эрталаб Наргизахон подьездин супуриб сидираётган эди. Кўшни аёлнинг долашини эшитиб, хонадонларига югуриб кирди. Улугбекнинг ерда ётган хотинига пичоқ санчишга кўтарилган қўлига ёпишди. Пичоқ унинг

ҚҶШНИСИ ЖОНИГА ОРО ҚИРДИ

рўпара қилишинми? Мен-ку гўрга, болаларингизни ўйлан!

— Бақирган аканг, ё эканг бўлса-чи?

Йигит хотинини четга суриб ташқарига чиқди. Подьезд чирогининг гира-шира нурида гўжанак ётган одамга кўзи тушди. Тузурқоқ разм солса, қонга беланган, нафас ҳам олмаяпти. Балки ҳали тирикдир? "Тез ёрдам" чақирди". Милицияга телефон қилди. Бироқ кеч бўлган эди.

— Агар қўлимга осилмаганингда... — у афсусланиб бошини чайқайди.

— Ҳар кимнинг жони ўзига ширин, — аёл тагин ўзиникини маъқуллади. — Унга қўшиб сизиниям пичоқдаса, нима қилардим?

Юқоридаги каби айрим жиноят ишларининг терговидеа марҳум тирик қолиши мумкин бўлган ҳолатлар ҳам кўзга ташланади. Кўни-қўшниллар ёки теварақ-атрофдаги ўткинчи одамларнинг бепарқариги, лоқайлиги, жанжаллашаётган, мушталашаётган кишиларни ажратиб қўйиш, тартибга чақириб ўрнига томошабин бўлиб туришлари оқибатда рақиблардан биринга бевақат ҳаётдан кўз юмалар даражада оғир тан жароҳатла-

У пичоқ билан баданларини тилиб ташлади. Агар Наргизахон кўшнининг жон аччиғида долашини эшитиб, хонадонга кириб бориб қўлидан ушлаб олманида, Эркинкой омон қолмаслиги аниқ эди. Пичоқ қўлидан тушиб, Улугбек кўчага югурди. У қачондан бери собиқ турмуш ўртоғига "ўлдирман" деб дағдаға қилиб юрганини кўпчилик билган, эшитганли. Бунинг боиси, гарчи расман ажрашган бўлса-да, кўнгли қолмаган, қайта ярашиб, бирга яшайдан умидини узмаганди. Қолаверса, ўттиз саккиз ёшида бошқа бир аёлга уйланиб, уй-жой қилиб кетишга кўзи етмасди.

Улугбек асли Андижоннинг Хўжаобод вилоятида туғилиб ўсган, йигирма тўрт ёшида Эркинкойга уйлانган эди. Ун йилча яхши турмуш кечирди. Фаргона шаҳридаги қўпқаватли уйлардан бирида яшаб юришди. Бироқ Улугбек бирон жойда ёлчишиб ишламади. Дуч келган ишга қўл уриб, топган пулини "улфатчиликка" сарфлади. Эркинкой эса яқна тартибда тadbбиркор бўлиб олди. Бозорда савдо-сотик билан шуғулланиб, рўзгор тебратди. Гоҳи-гоҳи "улфат-

Улугбек яна қўлига эрк берди. — Бўлди, бас, яшайман сиз билан. Ажрашаман!

Шу тарика келишмовчиликлар кучайиб, 2006 йили улар расман ажралишди. Маҳалла фуқаролар йигини фаоллари бир неча бор уларни яраштириб қўйишга уриниб кўришди. Бироқ барибир турмушлари изга тушмади. Улугбек Россия Федерациясининг шаҳарларидан бирига кетди. Орадан икки йил ўтиб, 2008 йили Фарғонага қайтиб келди.

— Сени деб келдим. Бўлар иш бўлди, яна бирга яшайверамиз!
Оғзидан ароқ иси анқитган Улугбекни Эркинкой уйига киритмади. Остонада галлашди.

— Ичишни ташласангиз, ярашаман!

— Нима, ичмайдиган ўйнаш ортидиринми?

— Боринг-э! — Эркинкой юзига эшикни ёпди. Кўнгирак чалди, тараклатди, очмади.

— Ўлдирман! — дея Улугбек подьездини бошига кўтарди.

У кунора келиб Эркинкойга гоҳ яхши гапириб, гоҳ дағдаға қилиб, бирга яшашни талаб қилар, бироқ собиқ хотини уни уйига киритмасди.

сиҳаттўйларга ичишни ташлаб, одам қаторига қўшилса, ярашаман, дея бирдиди жавоб қайтарарди.

Улугбекнинг назарида хотини ким биландир "топишиб олган", шунинг учун ўзини уйига киритмаётгандай туюла бошлади. Айниқса, улфатчилик пайти шишадошлардан биронтаси енгилтабиат аёл тўғрисида сўз очса, худди ўзининг собиқ хотинини тасвирлаётгандай рашк ўтида қовурилиб, баттар жазганак бўлаверди. Орқаваротдан гўё собиқ хотинининг жазмани борлигини эшитгач, баттар тутоқди. Рост гапми, бўҳтонми, суриштиришни ўзига эп кўрмади. Шу йил июль ойининг ўрталарида эрталаб соат саккизда у Эркинкойнинг уйига борди. Бу гал маст эмас эди. Шунинг учунми, собиқ хотини уни уйига киритди.

— Мен билан нимага яшамаяпти десам, жазманинг бор экан-да, — дағдаға қилди у.

— Бўҳтон, гийбатларга ишониб юрибсизми?

— Бўпти, бўлмаса мен билан турасан!

— Ичишни ташланг...

— Тагин ўша нағма-ми? Менга хўжайин эмассан.

Жавлон ва Акбар Оқдарё туманининг Бодлак қишлоғида истиқомат қилишди. Бирор бир касбининг бошини тутмаган йигитлар ўзларича пул топишининг режасини қилишди. Ҳаёлот меҳнат қилиб пул топишга бўйни ёр бермаган йигитлар ўғрилиқ касби жуда маъқул бўлди. Тузилган режага кўра, яна бир йигит керак эди. Улар ўзларининг ҳамқишлоғи коллеж талабаси Бобур Аллоновни сафарига қўшиб олдилар.

Учала йигит тушлик пайти ҳамқишлоғи Ўқтам аканинг уйи атрофида бироз айланшиди. Уйда ҳеч ким йўқлигини билишгач, орқа деразадан уй ичига кирдилар. Йигитлардан бири ташқарида қоровул бўлиб қолди. Ичкаридагилар тезда уйдан бир дипломат чиқариб чиқди. Холироқ жойга бориб, уни очишганда, оғизлари ланг очилиб қолди. Дипломат ичида 3 донга 2.500.000 сўмлик аёллар тилла занжир, 4 донга аёллар узуги, 3 донга тилла сирга, 12 донга тилла тиш ҳамда 4.500.000 сўм пуллар бор эди.

Аёл деганда муқаддас ва муқаррам зот кўз олдимизга келди. Аёлга берилган гўзал таърифларнинг алоғи йўқ. Бизнинг наздимизда унга салбий ташбеҳларнинг нисбат берилиши ноўриндек. Аммо баъзан ҳаётда шундай аёллар ҳам учрайдики, уларнинг қилмишини қонун нуқтаи назаридан кечириб бўлмайди.

Уч нафар фарзанднинг онаси бўлмиш Роҳила Салимова (исм-фамилиялар ўзгартирилган) ана шундай муқаддас номга ноёлай қадрлардан чиқиб қолди. У эри қамалганидан тегишли хулоса чиқармай, ўзи қандай қилиб бўлмасин пул топиш пайига тушди. Турри, қора қозон қайнаб турмаса, кун кўриш қийин. Бироқ қўл меҳнат билан умргуздоронлик қилмашга нима етсин! Аммо Роҳила бошқача йўлни танлади. У

Бундай ўлжани қўлга киритганларидан оғзи қулоғига етган йигитлар тезда пул ва буюмларни бўлишиб олишди. Дипломатни эса ариқ ичига отиб юбордилар.

Албатта, бу ўғрилиқ қишлоқда анча маҳал шов-шувларга сабаб бўлди. Аммо, ўғрилари биров кўрдим демади. Шу боис йигитлар жиноий жазодан қути-

либ қолишди. Гап-сўзлар анча босилгач, улар яна янги режа тузишди. Бу галги "ов" А.Тўраевнинг савдо дўконига қара-тилган эди.

Ҳамма уйкуга кетгач, учала йигит мўлжалга олинган дўконга келишди. Атрофда ҳеч ким йўқлигидан фойдаланиб, дўкон девори гиштарини кўпориб, одам синадиган қилиб тешидилар. Улардан бири ташқарида қоровул бўлиб

қолди. Ичкарига кирганлари эса эркалар пойафзали, эркалар шими, уяли телефон хуллас, 748.800 сўмлик мол-мулкларни ўмариб чиқишди.

Уларнинг бу галги жиноятлари ҳам очилмасдан қолди. Бундан рўхданган йигитлар кўп ўтмасдан яна янги "иш"га қўл урди. "Пайнет"дан қўл телефонига пул ташлаш учун савдо дўконига кир-

ган Акбарнинг диққатини у ерда сотувга қўйилган бир-биридан чиройли "Nokia" телефонлари тортиди. У шерикларига: "Дўконда зўр телефонлар бор экан-да, пайтини топиб, бир кун келамиз", деди. Бу тақлиф шерикларига ҳам маъқул тушди. Тунги соат 23.30 лар атрофида улар М.Бердиқуловнинг савдо дўконига келишди. Ўзлари билан олиб келишган лом ёрдамида дўкон де-

ворини тешиб, ичкарига киришди. Дўконда ҳар хил русумдаги уяли телефон аппаратлари, умумий тўлов карталари, уяли телефон аппаратининг зарияд қурилмаси ва жиҳозлари бор эди. "Тажрибаси" ошиб қолган йигитлар дўкондан 1.112.000 сўмлик мол-мулкларни олиб чиқиб кетди. Аммо уларнинг бу галги "ов"и исзиз қолмади, ўғри йи-

гитларнинг изига тушилди. Қисқа муддат ичида улар қўлга олинди, жиноий жавобгарликка тортиди.

Суд Жавлон Исмоилов ва Акбар Аллоновларга олти йилдан озоликлдан марҳум қилиш жазоси тайинланди. Вояга етмаган Бобур Аллоновга 2 йил синов муддати белгиланди.

Шавкат БОЗОРОВ,
Қўшработ туман прокурори ёрдамчиси

синглиси Арофатнинг уйига вақтинча яшаб туриш учун кўчиб ўтди ва шу билан уни ҳам ўзига шерик қилиб олди. Унинг тутган йўли хатарли эди. Қолаверса, наркотик моддалар савдоси билан шуғулланиш жиноят ҳисоблана-

да эса ҳеч қачон хотиржамлик ва осойишталик бўлмайди.

Шундай кунларнинг бирида қариндошлари Моҳира, Муҳаббат ва Моҳиғуллар билан орала-рида узоқ йиллар аввал бўлиб ўтган адоват Роҳиланинг ёдига

тушди. У пайти келиб, улардан қандай бўлмасин қасд олишни ният қилган эди. Синглиси билан маслаҳатлашиб, таниши Нодирани уйига чақирди. Бор гапни айтиб, қасос олишда ундан ёрдам сўрашди. Эвазига "рози" қилишларини ҳам ўқтиришди. Аввалига эътироз билдирган Нодира охири рози бўлди. Бундан

ни МХХ идорасига олиб бориб топшириб, кейин эса, ўзи ташлаб қўйган гиёҳвандлик воситасини Моҳиранинг уйдан топиб бериши кераклигини тайинлашди. Нодира улар айтгандек қилди. Аммо...

ИИБ ходимлари томонидан уларнинг уйи тинтув қилинганда тахланган гиштарлар орасидан

тиббийет шприци ҳамда уват ичидан целлофан пакетда 39,96 грамм героин гиёҳвандлик моддаси топилиб, ашёвий далил тариқасида олинди.

Судда судланувчилар ўзларига қўйилган айбга тўлиқ иқроор бўлишди. Опа бу қинғир ишга шиксини ҳам шерик қилганлигини тан олди.

Суд ҳукми ўқилди. Опа-сингиллар жиноятларига яраша жазога маҳкум этилдилар. Норасида болалар эса бунининг қарамоғига топширилди.

Ўйланмай ташланган биргина қадам ана шундай ноҳуш яқун топди.

Маҳмадхон УМАРОВ,
Фарғона вилоят прокурорининг катта ёрдамчиси
Адолат МУСТАФОЕВА,
«Huquq» мухбири

ҚАЛТИС ҚАДАМ

ди. Улар бир гуруҳ номатўлам шахслар билан келишиб, Тожикистон Республикасидан Ўзбекистон ҳудудига героин гиёҳвандлик воситасини контрабанда йўли билан олиб ўттиришди. Ёнг ачинарлиси, бу орада Роҳиланинг ўзи ҳам захри қотилдан истеъмол қилишга ўрганган. Гиёҳвандлик деган офат бош суққан хонадон-

Ушбу Битим муқаддима, 15-модда ҳамда якунловчи қоидалардан иборат. Битимнинг ўзига хос жиҳатларидан бири шундаки, у халқаро ҳуқуқнинг умумэтироф этилган принциплари

ДИЛШОД РАХИМОВ,
АДХАМ ХУДАЙКУЛОВ,
Ўзбекистон Республикаси
Президенти ҳузуридаги
Амалдаги қонун ҳужжатлари
мониторинги институти
ҳодимлари

8. 1990 йилда и/ч "ТБАСНУАЗ-33152" (тиббий

УГАНДАНИНГ АМЕРИКАЛИК КИРОЛИ

Тарихий ватанига қайтиб келган америкалик санитар Чарльз Уэсли Мумбере Угандадаги Рвензуруру қиролиги раҳбари-га айланди. Олтинчи мингдан ортиқ киши гувоҳ бўлган тожикийш маросимида Уганда президенти Йовери Мусевени ҳам кўра, у қўлларини янги қиролик парламенти олдидан тикладик, ammo унинг ҳукуматлаши лозимлигининг барча тафсилоти ҳақида йўқ, деди президент. Президент томонидан 1967 йилда таъналарини тиклашга рухсат берилди. Бири шуки, қиролик мамлакатини еттидан бош тортиши мумкин, дин узоқ вақт давомда АҚШ штатларида санитар бўлиб хизмат қилган ҳаммасабалари ўзларининг ҳақиқатларини тасаввур ҳам қилмай, анъанавий маданият институтлари конференцияси чоғида амалга оширилган мамлакатда 20 йил урушига чек қўйилган эди.

ҚОТИЛ ВРАЧ ҚОРА КУРСИДА

Терманида беморларни ўлдириб юборганда қасбланаётган врач устидан суд процесси бошланди, деб баҳа беради AFP агентлиги. Ҳаёфа шахри касалхоналаридан бирида, терапевт бўлиб ишлаган Мехтихилда Бах 52 дан ёшдан 92 ёшгача бўлган 13 та онкологик беморни ўлдириб юборганда айбланмоқда. Тартов маълумотларга қараганда, Бах уш оғир касал бўлган ҳали ҳали тузалиб кетиши мумкин бўлган беморлар соғлиғига катта дозاداги морфий ва валиум дориларни жўнатган. Биринчи суд мажлисида сўзга чиққан 59 ёшли врач аёл айбини бўйига олмади. Унинг айтишича, вафот этган барча беморлар жуда оғир аҳволда бўлган. У беморларга ҳаётларининг сўнги дақиқаларини оғриқсиз ва ваҳи-

ПОЕЗДАЛАР ТҮКНАШУВИ

21 октябрь куни эрта тонгда Хиндистоннинг шимолида жойлашган Матури шаҳри яқинида иккита йўловчи ташйидиган поезд тўқнашиб кетди. Тури манбаларининг хабарларига қараганда воқеа жойида 10–15 киши ҳалок бўлган. 40–50 га яқин киши эса мажбурланган вагонлар орасида қолиб кетган. Тўқнашув жойига етиб келган қўтқарувчилар гуруҳи вагонлар орасида қолиб кетган кишиларни эсон-омон чиқариб олиши ни-

дистоннинг энг гўзал осори атиқаларидан бири Тож-Маҳал қал кўтариб турибди.

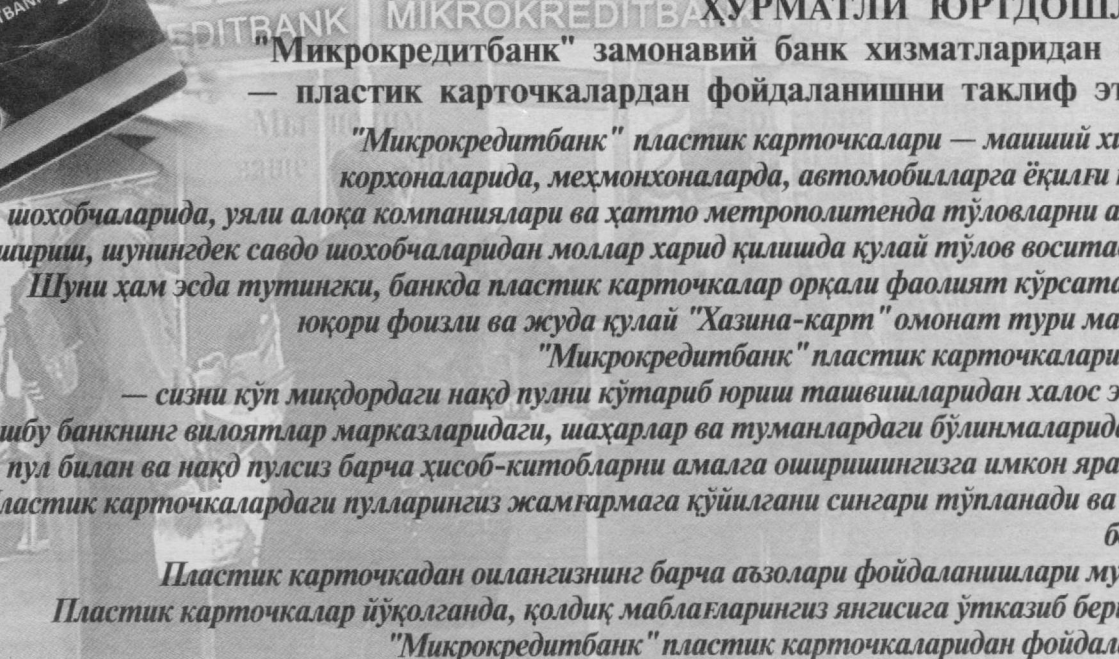
ХИРУРГ ЭКСТРАДИЦИЯ ҚИЛИНДИ

Україна ху̀ду̀ди́ла доно́рли́к орга́нли́рини бо́шқа ки́шиларға кўчи́риб ўтқа́зган, я́ъни транспла́н-
та́ция қи́лган хи́рург Исро́илға екстради́ция қи́линди. Уни Исро́ил давлатиға бе́риш тўғрисида қарор
Україна Бош прокурату́раси томо́ндан чиқари́лди. Исро́ил давлатининг Адлия вази́рлиғи Миха́эль
Зисни Исро́илға топи́ширини Украина ху́куқи муҳо́фаза қи́лиш орга́нларидан илти́мос қи́лган
эди. Украина ОАВларида "Қора транспла́нтолог" деб ном олган Зис 2007 йил октя́брь ойида До́нецк

Зис Украинада жиноий жавогарликка тортирилганлиги сабаб-
ли, уни Молдавияга ёки Исроилга экстрадиция қилиншини кейинга сурибли келатган эди. Транс-
плантолог устидан "одам савдоси" моддаси бўйича жиноят иши қўзғатилган эди. 2009 йил август
ойида Донецк район суди амнистия эълон қилинганлиги боис, хирург устидан қўзғатилган ишни
туғатди. Бу ҳолат эса Украина ҳукуқни муҳофаза қилиш органларига Зисни Исроилга экстрадиция
қилиши имкон яратди. 19 октябрь кунги Зис Исроилга экстрадиция қилинди.

Интернет хабарлари асосида Йўлдош ПАРДА тайёрлади

[illegible]

ХҲҮРМАТЛИ ЮРТДОШЛАР!

"Микрокредитбанк" замонавий банк хизматларидан бири
— пластик карточкалардан фойдаланишни таклиф этади!

"Микрокредитбанк" пластик карточкалари — маиший хизмат корхоналарида, меҳмонхоналарда, автомобилларга ёқилғи қуйиш шохобчаларида, уяли алоқа компаниялари ва ҳатто метрополитенда тўловларни амалга ошириш, шунингдек савдо шохобчаларидан моллар харид қилишда қулай тўлов воситасидир.

Шуни ҳам эсда тутингки, банкда пластик карточкалар орқали фаолият кўрсатадиган юқори фойзли ва жуда қулай "Хазина-карт" омонат тури мавжуд.

"Микрокредитбанк" пластик карточкалари — бу:

- *сизни кўп миқдордаги нақд пулни кўтариб юриш ташвишларидан халос этади;*
- *ушбу банкнинг вилоятлар марказларидаги, шаҳарлар ва туманлардаги бўлинмаларида нақд пул билан ва нақд пулсиз барча ҳисоб-китобларни амалга оширишингизга имкон яратади.*

Пластик карточкалардаги пулларингиз жамғармага қўйилгани сингари тўпланади ва кўпая боради.

Пластик карточкадан оилангизнинг барча аъзолари фойдаланишлари мумкин.

Пластик карточкалар йўқолганда, қолдиқ маблағларингиз янгисига ўтказиб берилади.

"Микрокредитбанк" пластик карточкаларидан фойдаланинг!

Хизматлар лицензияланган.

